

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

תוכנית לימודים ליחידת השכלה כללית: צילום סטילס

כתבו, ערכו וליקטו: שירלי דולב ועודד שריר

רציונל התוכנית:

התקופה הנוכחית של חיינו מאופיינת יותר מכל בתיעוד ופרסום כל רגע ועל-ידי כך הבניית המציאות שלנו השתנתה, התפיסה של מה אמיתי או לא, ההכרה בכך שכל אדם יכול לראות, ללמוד, להיחשף למה שחשוב ומעניין ללא מתווכים וכל זאת באמצעות המצלמה האישית של כלנו.

המצלמה שפעם היתה נחלתם של אמנים "ייחודי סגולה" שידעו עליה הכל (איך מצלמים, מה ראוי לצילום, מתי משתמשים בעדשה כזאת או אחרת או באיזה תאורה להאיר וכו') ועל כן גם התפרנסו באמצעותה, הפכה לחלק בלתי נפרד מאיתנו כמו הבגדים שאנו לובשים. ופלטפורמות דיגיטליות שונות הפכו את יצירת האמנות לזמינה ומזמינה.

בעולם דיגיטלי, מלא גיבורי תרבות, פייק נויז, בו בחירות דמוקרטיות מושפעות ע"י בוטים דיגיטליים, רשתות חברתיות, הצורך להבין את המדיום המצולם שהפך לחלק בלתי נפרד מחיינו הוא הכרחי.

מטרות התוכנית:

- הנגשת עולם האמנות בכלל ועולם צילום סטילס בפרט לתלמידי כיתה י'.
- הכרת שפת הצילום והתנסות קבועה בה.
- פיתוח יכולת אוריינות ויזואלית וחשיבה ביקורתית.
- יצירת קו מנחה אישי (של המורה) בנושא חברתי/סביבתי/תרבותי.
- הנכחת המגמה וקידומה בקרב תלמידי בית הספר ומתן אפשרות למורים בתחום להתפתח ולהתקדם.

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

אמצעי למידה

- למידה עיונית הכוללת הכרות עם היסטוריית הצילום, סגנונות צילום לאורך השנים וצלמים המייצגים את הסגנונות השונים.
- פעילות מעשית קבועה של התנסות לאור התוכן העיוני ובאמצעות תרגילים.
- בחינה עיונית מסכמת המבוססת מאמר אקדמי (רשות).
- הקמת שתי תערוכות להצגת גוף עבודה של תלמידים ותהליכי היצירה (חובה).

אנו רואים בתוכנית זאת לא רק אפשרות ללימוד החומר אלא פלטפורמה שבה תוצג ותוכר מגמת הצילום לשכבות הנמוכות בתיכון ובחטיבה. התכנית שואפת שצילומי התלמידים יוצגו **תערוכות (2-3)** במהלך השנה וחלק מהציון הסופי יהיה שקלול של תערוכות אלו. לאור התקופה ניתן להקים תערוכה מקוונת.

ברמה הטכנית, לשם הוראת התוכנית דרושים נדרש ציוד הקרנה ברמה טובה מאוד, חדר חשוך ואמצעי מיחשוב. חשוב לשמור על צילומי התלמידים בגרסתם המקורית בענן מקוון אשר נגיש לצוות ההוראה. מומלץ לכוון לשימוש במצלמות ולא רק במכשירי טלפון חכמים לשם הנגשת עולם הצילום בצורה מיטבית.

ניתן ואף רצוי לשלב בהוראת התוכנית תחומי דעת נוספים הנלמדים בבית הספר ובנושא החברתי קהילתי.

*תכנית העשרה זו נכתבה בלשון זכר אך מתייחסת למורות ומורים, לתלמידות ולתלמידים כשווים כמו גם לצלמות לצלמים.

מבנה התכנית:

חשוב מאוד - למרות הפרדה מבנית בין החלק העיוני לחלק המעשי, לא קיימת באמת הפרדה בין התחומים ויש לשלב אותם בשיעור. אנו ממליצים כי חלק מהשיעור יוקדש להסבר עיוני והחלק השני יוקדש לפעילות שתיישם את החלק העיוני ותרחיב אותה. מומלץ מאוד לתת משימות צילום משיעור לשיעור.

החלק העיוני:

א. ההיסטוריה של צילום הסטילס: סקירה היסטורית של התפתחות הצילום מימי קמרה אובסקורה ועד צילומי סלפי.

ב. קיימים סוגי ז'אנרים בצילום סטילס: צילום תיעודי-חברתי-עיתונאי, צילום רחוב, צילום נוף, צילום אדריכלות, צילום פורטרט, צילום מופשט, צילום סלפי ועוד.

בחרו שלושה ז'אנרים ולמדו את העקרונות שלהם תוך התמקדות בעבודותיהם של שני צלמים מכל ז'אנר (צלם עכשווי וצלם קלאסי). כיוון שמדובר בתלמידים שלרובם זהו המפגש המעמיק הראשון עם אמנות בכלל ואמנות הצילום בפרט, וככל הנראה גם לא בחרו במסלול זה של השכלה כללית, מומלץ להתחיל ללמד בז'אנר הקרוב לעולמם: הסלפי וצילום הרחוב ומשם להתרחב לז'אנרים אחרים לבחירתכם.

ג. מומלץ מאוד להרחיב את ההוראה לבסס אותה בהסתמך על מחקר אקדמאי בנושא. מצורפים שני מאמרים לבחירתכם (ניתן לבחור מאמרים אחרים לבחירתכם):

1. [פדגוגיה צילומית אקטיביסטית : יערה גיל גלזר](#)
2. [תיאוריית הצילום המודרניסטית של מייקל פריד: ורד מימון](#)

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

בחרו מאמר (בהתאם להשקפת עולמכם הפדגוגית), והנגישו אותו לכיתה ע"י בחירה של הצלמים אותם תלמדו והן מבחינת החומר העיוני אשר עליו יבחנו במבחן המסכם התלמידים (רשות).

מצ"ב רשימה נרחבת (אם כי חלקית) של צלמים נבחרים מכל ז'אנר. לחלקם מצורף קישור לאתר רשמי בו תוכלו לעבור על העבודות, כמו כן לאחר כל סקירה של צלמים מופיעים קישורים והפניות לחומרים ביבליוגרפיים שיעזרו לכם בבניית השיעורים.

דוגמאות לצלמים מייצגים בז'אנרים השונים

• תיעודי-חברתי-עיתונאי קלאסי:

[דורותיאה לאנג](#), יבגני חאלדיי, וילי רוניס, סבינה וויז, רובר דואנו, רוברט קאפה, דוד רובינגר, מקסים סולומון, [מרטין פאר](#), [הלן הוקר אומלי](#), רודי ויסנשטיין, סנדי שרמן

• תיעודי-חברתי-עיתונאי עכשווי:

רונלדו שמידט, [פטריק בראון](#), אלכס ליבק, זיו קורן, מיכה קירשנר, עליזה אורבך

חומר קריאה על צילום עיתונאי/חברתי:

- *A Brief History of Photojournalism*
- *Photojournalists Shaping Memory and History*
- [גם תמונה צריך לקרוא \(אתר מט"ח\)](#)
- מייקל לנגפורד, תולדות הצילום, הוצאת פוקוס, 1994, עמ' 163-161.
- [documentary photography: tate art & artist](#)
- [documentary photography: national galleries scotland](#)

• צילום רחוב קלאסי:

וויאן מאייר, אנרי קרטייה ברסון, גארי וינוגרד, וויליאם קליין, הלן לוויט, ג'יל פרידמן, [פאן הו](#), אליוט ארוויט, אנדרה קרטס

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

- צילום רחוב עכשיווי :

פליקס לופה, אלכס פרפורי, גדי בן אברהם, לי ג'פריס, בוגי, [רוי פאלחה](#), [אנג'לו פרילו](#)

חומר קריאה על צילום רחוב:

- [צילום רחוב מאחורי הקלעים " פליקס לופה](#)
- [מחכים לאיש עם כובע: מדריך לצילומי רחוב \(YNET\)](#)
- [מיכאל לנגפורד, המדריך השלם לצילום! הכל על אמנות הצילום ומלאכתו \(1978\), עמ' 184.](#)
- [street photography : britanica](#)

-
- צילום נוף וטבע קלאסי

[אנסל אדמס](#), גלן רוול, [ויליאם הנרי ג'קסון](#), אליוט פורטר, [דיוויד מונץ](#), פיליפ הייד, הירושי סוגימוטו

- צילום נוף וטבע עכשיווי

[רונאן דונובן](#), [אני גריפית'ס](#), אלכס סטרוהל, בריאן סקרי, איציק בינונסקי, [אלייה שלמייב](#), יואב חורש, דני לרדו, גיל אזורי, [בשיר שיר יוסף](#)

חומר קריאה על צילום נוף וטבע:

- [10 טיפים לצילום נוף: רועי גליץ](#)
- [מדריך לצילום פנורמי : לתמונות נוף ועוד. דניאל פלג, זמן דיגיטלי YNET](#)
- [טבע ונוף : נשיונל ג'יאוגרפיק](#)

-
- צילום אורבני/ארכיטקטוני קלאסי:

[פרדריק אוונס](#), ברנסין אבוט, קרול לואיז מקני, גיימס אוסטין, [ג'וליוס שולמן](#), וולפגנג סיברס, ריצ'רד פאר, ווין ת'ום, משה גרוס

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

● **צילום אורבני/ארכיטקטוני עכשיווי:**

סרג'יו קסטיליו, [ניקי פייג'ו](#), יואן באן, קרסטין ארנמן, שי אפשטיין, רן ארדה, צחי אוסטרובסקי, יונה שלי, [יואב פלד](#)

חומר קריאה על צילום אורבני/ארכיטקטוני:

- [מאמרים שונים על צילום אדריכלי: אתר SAF](#)
- [צילום אורבני](#)
- [מבוא מפורט לצילום אורבני, טיפים ודוגמאות](#)

● **צילום פורטרט קלאסי :**

[אנני ליבוביץ](#), [סטיב מק'קורי](#), דיאן ארבוס, אנדי וורהול, אנגוס מקבין, יוסוף קארש, ריצ'רד אבדון

● **צילום פורטרט עכשיווי :**

מארק מאן, גלית גובזנסקי, ורדי כהנא, רודי אלמוג, מני ליברודו, ליסה קריסטון, ג'ואל סנטוס, ריצ'ארד ברזוקן

חומר לקריאה על צילום פורטרט :

- [אנני לייבוביץ: מאסטר קלאס פרק 2 \(מצריך תשלום למי שאין עותק מצולם\)](#)
- [איך לצלם פורטרטים בלתי נשכחים?](#)
- [?What is Portrait Photography](#)

● **צילום מופשט קלאסי :**

מאן ריי, הנס בלמר, ירוסלב רוסלר, שרה צ'ארלסוורת', פרנסיס ברוייגר, אלכסנדר רודצ'נקו, [ארנו זיסקינד](#), [סול לייטר](#), אדם פוס

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

● **צילום מופשט עכשיווי :**

חיים דאואל לוסקי, [יהושע רעיף](#), [ג'קי רנקו](#), אנג'י מקמוניגאל, ג'סיקה איטון, אולה קולמיינן, [כריס פריל](#),

חומר קריאה על צילום מופשט:

לפני שתקראו את החומר זכרו את המשפט של דז'יגה וורטוב על צילום על מנת להבין את הרעיון הבסיסי העומד מאחורי הצילום המופשט: הואיל ואין מציאות כפי שהיא נדמית לעין האנושית המוגבלת, והואיל ועין המצלמה חובה עליה להיות בכל רגע בכל מקום בחלל ובזמן, אז יש לצלם כל דבר מכמה שיותר זוויות ולארגן את הצגת החומרים באופן שיבטא בצורה העמוקה ביותר את העושר האינסופי של אפשרויות המבט" (ורטוב, בעין המצלמה).

● [Abstract in Photography: Stay Focused with Doug McKinlay](#)

● [צילום בעם : אבסטרקט](#)

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

חלק מעשי:

יצירת קו מנחה אישי (של המורה) בנושא חברתי/סביבתי/תרבותי הינה מטרת על של התוכנית. מכאן אנו ממליצים למורה לבחור נושא הקרוב ללבו או אג'נדה חברתית/סביבתית/תרבותי שהוא או הבית ספר דוגלים בה וללמד את התוכנית דרך הפריזמה הזאת. התנסות התלמידים בביטוי צילומי ואישי בנושאים אלה תהפוך את התוכנית רלוונטית לחיי הנוער ולחלק מחייהם.

לשימושכם, ארבעה תרגילים אפשריים לתרגול במהלך השנה. תרגילים אלו אמורים להוות השראה לתרגילים נוספים אותם תלמדו ותיצרו. כמו כן תרגילים אלו משקפים את מטרות התוכנית - **קיום תהליך חשיבה והבעת עמדה בנושאים חברתיים בעיני תלמידים ומורים.**

הצעה לחישוב ציון סופי: מחולק ל 50% מעשי ו 50% ניתוח התמונות

תרגיל 1 - דיוקן

1. צלמו תמונת דיוקן או דיוקן עצמי (סלפי) תנו לה שם וצרפו אותה. (50 נקודות)

צרפו לפחות 3 תמונות שונות מהתהליך.

2. ניתוח הפרויקט:

א. גודל פריים (5 נקודות)

ב. ציינו שלושה סוגי קומפוזיציה שונים המופיעים בתמונות ותארו אותם: (15 נקודות)

ג. מקור אור: (5 נקודות)

3. רפלקציה (מחשבות על הצילום): (סה"כ 30 נקודות)

מה רציתי להביע בתמונה?

כמה תמונות צילמתי ומדוע בחרתי את התמונה המצורפת?

מה הייתי משנה בצילום?

האם הקומפוזיציה / האור / גודל הפריים מעבירים את הכוונה?

אפשר ורצוי להוסיף מחשבות, תחושות, רגשות וכו'...

בהצלחה

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף אומנויות
הפיקוח על הקולנוע והמדיה

תרגיל 2 – צילום מבויים

1. צלמו סדרת תמונות (סדרה = 3-5 תמונות) העוסקות באוכל. (50 נקודות)

2. ניתוח הפרויקט:

א. גדלי פריים (5 נקודות)

ב. בחרו תמונה אחת וצינו שלושה סוגי קומפוזיציה שונים המופיעים בתמונות ותארו אותם: (15 נקודות)

ג. מקור אור: (5 נקודות)

ד. צבעוניות: (5 נקודות)

3. רפלקציה (מחשבות על הצילום): (סה"כ 20 נקודות)

מה רציתי להביע בסדרה?

מדוע בחרתי את האובייקטים?

מדוע בחרתי את הרקע?

כמה השפיעו הצבע / קומפוזיציה / גדול הפריים / האור על התמונות?

מה הייתי משנה בצילום?

אפשר ורצוי להוסיף מחשבות, תחושות, רגשות וכו'...

בהצלחה

תרגיל 3 – צילום רחוב/אורבני/אדריכלי

1. צילום סדרה: (50 נקודות)

צלמו סדרת תמונות מהשכונה שלכם והעלו 3-5 תמונות בהתמקדות באחת משלושת האופציות:

- מבנים בשכונה : צילום אדריכלי
- האווירה בשכונה : צילום אורבני
- האנשים החיים בשכונה : צילום רחוב

2. ניתוח הפרויקט:

א. גדלי פריים (5 נקודות)

ב. בחרו תמונה אחת וצינו שלושה סוגי קומפוזיציה שונות המופיעות בתמונות ותארו אותם: (15 נקודות)

ג. מקור אור: (5 נקודות)

ד. ציינו לאיזה ז'אנר שייכת הסדרה (אורבני/אדרכלי/רחוב) (5 נקודות)

3. רפלקציה (מחשבות על הצילום): (סה"כ 20 נקודות)

מה רציתי להביע בסדרה?

מדוע בחרתי את האובייקטים?

מדוע בחרתי את הרקע?

כמה השפיעו הצבע / קומפוזיציה / גדול הפריים / האור על התמונות ?

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה

מה הייתי משנה בצילום?

אפשר ורצוי להוסיף מחשבות, תחושות, רגשות וכו'...

בהצלחה

תרגיל 4 – צילום מופשט

1. צילום הסדרה (בחרו אחד משני התרגילים (50 נקודות)

- צלמו סדרת תמונות של בני המשפחה שלכם או חברים שלכם והעלו 3-5 תמונות תוך התמקדות בעיניים בלבד.
- הביטו [בסרטון הזה](#), שחזרו את התרגיל שביצעו הצלמים בחלל ריק וצלמו תמונה אחת. (העלו יחד איתה עוד שלושה תמונות על מנת לבחון את תהליך החשיבה)

2. ניתוח התמונה

א. גדלי פריים: (5 נקודות)

ב. בחרו תמונה אחת וצינו שלושה סוגי קומפוזיציה שונות המופיעות בתמונות ותארו אותם: (20 נקודות)

ג. מקור אור: (5 נקודות) רפלקציה: מחשבות על הצילום. (20 נקודות)

מה רציתי להביע בתמונה?

מדוע בחרתי את האובייקטים?

מדוע בחרתי את הרקע?

כמה השפיעו הצבע / קומפוזיציה / גדול הפריים / האור על התמונות ?

מה הייתי משנה בצילום?

אפשר ורצוי להוסיף מחשבות, תחושות, רגשות וכו'...

בהצלחה

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף אומנויות

הפיקוח על הקולנוע והמדיה